

STÄMMNING 1/86

TIDNING FÖR ÖREBRO LÄNS FOLKMUSIKFÖRBUND

Slå vakt om särarten!

Det senaste halvåret har vår medlemstidning tagit form och blivit till. Vi tror att den kommer att underlätta en hel del av vårt arbete, samtidigt som den kan bli ett betydelsefullt forum för den enskilde medlemmen. Vi hoppas att många skall bli inspirerade av att läsa vår tidning, och komma med många idéer och uppslag, så att tidningen blir mer intressant för varje nummer som kommer.

Vi måste hävda den svenska folkmusikens särart och stora kulturvärde, och ta till vara vårt eget landskaps folkmusiktradition. Det ankommer på var och en av oss att göra vårt bästa för att levande-

göra och sprida vårt folkmusikarv till kommande generationer.

Det är viktigt att visa vilken bredd vi har, och hur starka vi är när den pågående organisationen av Rikskonserter och Regionmusiken fullbordas och en regionalisering av länets musikliv blir klar.

Det stämmer väl överens med våra ansträngningar att slå vakt om folkmusikens lokala nyanser och dialekter.

Landstingets kulturnämnd kan inte undgå att se hur vi har

lyckats i våra gemensamma strävanden att lyfta och föra länets folkmusik och traditioner vidare. Därför måste de stötta oss och ge oss vår rättmätiga del av de kommande, omfördelade anslagen.

Hitintills har vi hållit oss väl framme, men det är viktigt att vi alla framhåller det omistliga kulturvärde som finns i vår svenska folkmusik och dess tradition.

GUNNAR KÄRNHEIM

VÄLKOMMEN till det första numret av tidningen **STÄMNING** - husorgan för länets folkmusikförbund. Vad är viktigast att slå fast så här i början? Jo, att detta är en MEDLEMSTIDNING!

Det är medlemmarna ute i länet som ska komma till tals i första hand - det är inte minst en naturlig fortsättning på den princip om frivilliga insatser som redan är

basen från och med det första numret.

Vi är några med yrkeserfarenhet av tidningsproduktion som ställer upp på olika sätt när det gäller foto, offset, lay-out och journalistik. Men meningen är bara att vi ska fungera som hjälpredor att spegla något som i hög grad är en livaktig folkrörelse ute bland gräsrotterna - och bland dom är

det just den **STÄMNING** som den här tidningen ska kännetecknas av.

KOM IGEN!

HANS WENNERLUND

STÄMNING 1/1986
Tidning för Örebro Läns
Folkmusikförbund

Adress: c/o Wennerlund, Sjövägen
13, 703 65 ÖREBRO

Ansvarig utgivare: Gunnar Kärnheim,
Hjortstorpsv.38, 703 66
ÖREBRO, 019/142838

Redaktör: Hans Wennerlund,
019/182219

Bildredaktör: Åke Ahlstrand,
019/120504

STYRELSEMEDLEMMAR ÖLFM:

Ordf: Gunnar Kärnheim

V.ordf: Ulf Larsson,
019/134659

Sekr.: Heléne Andersson,
019/106732, 235266

V.sekr.: Elisabeth Helldén,
019/115206

Kassör: Kerstin Friman,
019/123550

Ledamot: Hans Wennerlund

Ledamot: Ulf Karlsson
019/118296

Ledamot: Yvonne Fransson,
0581/31221

Tidningsprenumeration ingår i
medlemsavgiften 40:-/år som sätts
in på PG 384874-4

Samlokalisering för spel och dans?

- * Markant ökat intresse för folkmusiken
- * En mångfald av instrument
- * Start för ny medlemstidning
- * Krav på landstingsinsatser bl a med lokaler

Det här är några punkter i ÖLFM-styrelsens remissvar på "TEMUS", landstingspromemorian om det regionala musiklivet i länet.

Regeringen gav 1978 Statens Kulturråd i uppdrag att utreda Rikskonserter och Regionmusikens roll i den regionala musikverksamheten. 1981

kom två rapporter från Kulturrådet. Man belyser Rikskonserterns verksamhet och visar även på landstingens initiativ inom musikområdet.

Resultatet blev ett förslag som innebär att landstingen ska överta ansvaret för den regionala musiken.

"Den nya organisationen bör träda i verksamhet med början den 1 januari 1988", blev principbeslutet.

Landstingen har ålagts att göra regionala musikplaner för pop, jazz, folkmusik, invandrarmusik osv.

I Bertil Burmans omdebatterade promemoria om det regionala musiklivet, "TEMUS" inbjuds till "...utvecklande diskussioner bland direkt berörda och andra intresserade".

ÖLFM som tillhör den senare gruppen, är efter tidigare samtal med landstinget utsedd

till remissinstans.

Här några synpunkter ur styrelsens remissvar:

- Vi påvisar en successiv markant ökning av intresse och verksamhet - och en mångfald av instrumenttyper som nyckelharpa, säckpipa, durspel och klarinett vid sidan av fiolen.

- Väl fungerande kursverksamhet jämfört med många andra förbund i landet. I samarbete med Musikskolan skolar vi såväl spelmän som ledare.

- Starten av "Stämning" för spridning i länet.

- Vi föreslår att landstinget ska "skapa" lokaler där både spelmän, dansare och sångare kan samsas. Samordning för större samlad kraft.

- Vi vill öka insatserna i skolor och på andra institutioner och samarbeta t ex med hembygdsrörelsen.

- Vi föreslår musikprogram ute i länet på mindre orter där t ex kammarorkester och sångare medverkar.

forts. s. 8

VANN RÄTT NAMN?

"Stämning" vann namntävlingen för detta blad bl a med motiveringen att namnet är "heltäckande, fyndigt, lagom värdigt och inte minst MYSIGT". Styrelsen tackar samtliga förslagsställare (ett 10-tal) - här är alla förslagen:

- * Buskspel * Folkmusikern * Tonbladet * Spelmansträffen * Folkton
- * Kilsbergslåten * Kilsbergseko * T sång och låt * T stråk
- * T bladet * Stråkröre * Bergstrallen * Bergsspelmannen * Felande Länken * I dur å moll * Stalltipset * Sträng o Tagel * Noterat
- * ÖLFM info * Låtextra * Spelevinklar från ÖLFM * Öronfröjden
- * Folkmusikbladet * Spelbladet * ÖLFM-bladet * T-klaven *
- Tonbild * T-klang * Stampen * Stämning * Rundan * Gehöret
- * Livsropet * Stråkdiraget * Livsstråk * Triolen

Det blev en ung vinnare i tävlingen om ett bra namn på den nya medlemstidningen. "Stämning" var ett av fem förslag från Mirja Larsson, Örebro, nyligen fyllda 15 år.

Mirja går i 9:an i Gumaeliuskolan och går också på musikskolan, där hon tillhör dess "Symfonietta" och tar lektioner för Curt Gårshöj. Men hon går också för Heléne Andersson och spelar låtar.

Hur länge har Du spelat folkmusik?

- Jag har spelat fiol i 5 år och harpa i 1 1/2. Just nu spelar jag mest harpa med pappa.

Du ägnar mycket tid åt musik. Kan Du tänka Dig att satsa på det som yrke?

- Nej, det tror jag skulle bli långtråkigt. Jag har det hellre som hobby.

Har Du skrivit några egna låtar?

- Ja, två stycken. En "valsvisa från Långbro" och en polska utan något namn.

Du är ju själv i "popåldern" och gillar ju även sån musik.

Tror Du att folkmusiken kan hålla ställningarna och intressera fler i Din ålder?

- Jag vet inte. Det måste bli fler yngre som spelar folkmusik. Jag tror på skolkonserter. Det är viktigt att komma ut på skolorna och spela på något sätt. Jag tycker att folkmusik är mycket roligare att spela än klassiskt. Det är så skönt att slippa spela så exakt. Kunna drilla och stampa. När man känner för det!

En kväll att minnas!

Vi var många som förväntansfullt hade bänkat oss i Konsert-
huset i Örebro den 4 oktober,
för att lyssna till en del
av Sverige-eliten i folkmusik.

Och nog blev förväntningarna
uppfyllda för många av oss.
Bland de spelmän jag träffade
ett par veckor före konserten,
talades det inte om mycket
annat.

Innan biljetterna släpptes
var många oroad över att
de inte skulle hinna få tag
i biljetter - så det var ett
stort intresse för konserten.
Det måste ha känts skönt
för folkmusikförbundet och
kulturnämnden att se alla
dessa människor strömma
till Konserthuset.

Jag har inte hört någon publik-
siffra, men det måste ha
varit en bra bit över 600.
Det var inte många av Konsert-
husets ca 700 platser som
stod tomma.

Hans Wennerlund stod för
en avspänd och gemytlig
programpresentation. Tyvärr
var Pahl-olle sjuk och kunde
inte komma. Han ersattes
på ett förtjänstfullt sätt
av Kalle Almlöv, som tillsam-
mans med Johnny Soling stod
för kvällens (i mitt tycke)
höjdpunkt. De genomförde
ett mycket kunnigt och profes-
sionellt framträdande. Instru-
mentalmusiken varvades med
sång och dans i ett väl kompo-
nerat program. En eloge till
programmakarna.

FÖRSYNT DRAGSPEL

Det hela inleddes, efter väl-
komnande av Gunnar Kärnheim,
med Ingegerd Rittberg, Heléne
Andersson och Gunnar Kärnheim,
som spelade låtar från våra
trakter.

Vad är bäst, Bingsjö eller Malung?
Glimten i ögat hos Soling och
Almlöv.
(t.v.)

Heléne ersatte Rudolf Rittberg,
som var sjuk. Under kvällen
fick vi sen lyssna till Curt
Tallroth och Mats Andersson
från Uppland som spelade
låtar på klarinett, Eva och
Gunnel Olofsson från Skåne,
som bland annat spelade trä-
skofiol, Annika och Cajsa
Ekstav som spelade nyckel-
harpa och sjöng låtar från
Uppland, och Skogsby-Lasse
som spelade munspel. Han
är alltid så härlig att höra.
Han kompades av Conny Axelsson
på dragspel, som spelar så
försynt och fint i bakgrunden.
Något för många dragspelare
att ta efter!

PÅ KONSERT

Hörkens bygdedansare genomför-
de ett mycket fint dansprogram
som innehöll bygdehistoria
från deras hemtrakter. Ett
annorlunda och mycket bra
danslag.

Kören Polisången sjöng folkvi-
sor i körarrangemang. Sist
på scenen var Sture Sahlström,
Sonja Sahlström och Esbjörn
Hogmark på nyckelharpa och
fiol.

Från början var det ju tänkt
att Erik Sahlström skulle
ha varit med. Men eftersom
han inte längre finns ibland
oss, ersattes han av Esbjörn
Hogmark, som har spelat
mycket med Erik och varit
Eriks lärjunge.

Till finalen samlades alla
spelmän och sångare på scenen
och spelade och sjöng Erik
Sahlströms "Spelmansglädje"
i Lars-Erik Lauensteins fina
arrangemang.

En värdig avslutning på ett
fint program!

Förbrödring i kulisserna: represen-
tant för Hörkens bygdedansare,
Kajsa och Annika Ekstav flanke-
rande Sonja Sahlström, Esbjörn
Hogmark.
(t.v.)

Ovan: En bild att spara på: "Spelmansglädje" med Sahlströmarna och Esbjörn Hogmark, Hörkens byggedansare, Polisången och alla spelmän från flankerna. Nedan: Skogsby-Lasse och Conny Axelsson, följsam ackompanjator.

ENTRÉHALLEN DANSGOLV

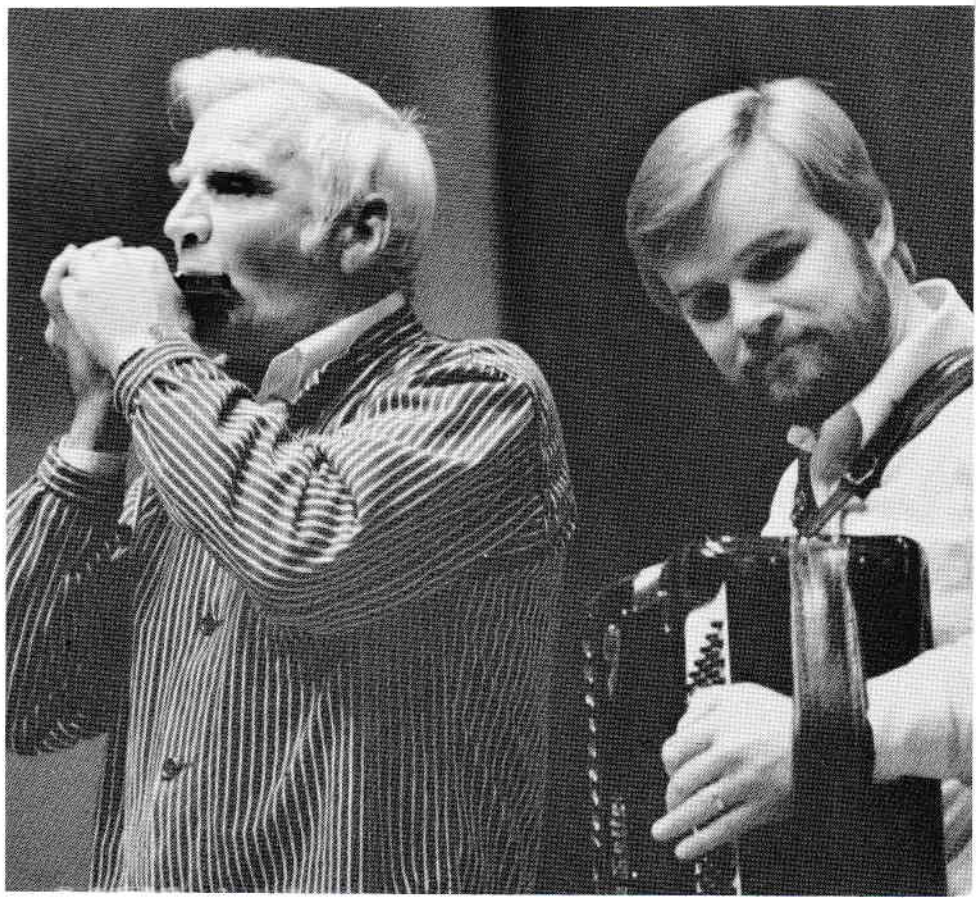
Kvällen var dock inte slut i och med att konserten tog slut. Nu vidtog buskspel och dans. I de flesta lediga hörn stod spelmän och spelade, och där det fanns möjlighet dansade folk. Jag undrar om det tidigare har spelats på så många ställen samtidigt i Konserthuset.

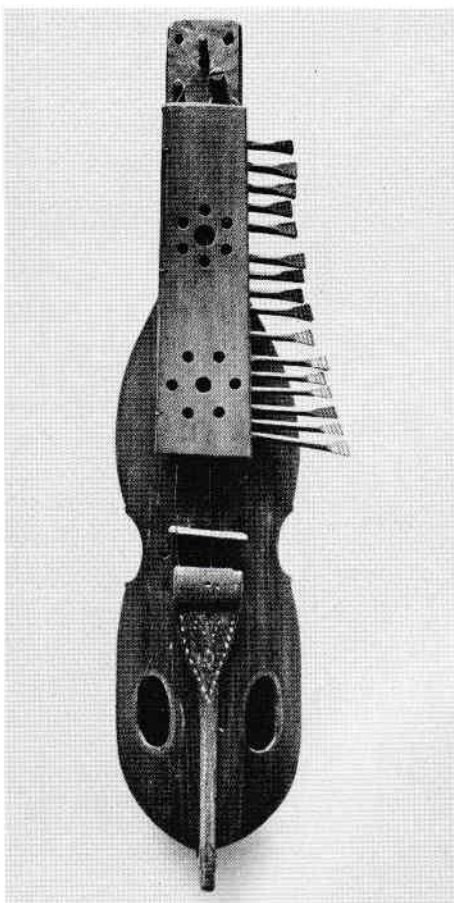
Har entréhallen tidigare använts som dansgolv? När jag gick hem såg jag spelmän i många av de upplysta fönstren och där fönstren var öppna hördes musiken. Jag märkte att jag gick iväg i polsketakt.

Tack till folkmusikförbundet och kulturnämnden!

En personlig erinran av

ROGER BERLIN

Gran hittad för gammel-harpa

Sen en tid tillbaka har bygg-entusiasterna i Örebro letat efter en gran som kan vara lämplig att använda för tillverkning av "gammel-harpor" - närmare bestämt silverbasharpor.

Någon gång i vinter startar en byggcirkel för silverbasharpa - nu har man också hittat den gran man letat efter.

Det viktiga i det här fallet är att hitta en gran som är tillräckligt grov för att få ut en harpa i ett helt stycke - utom locket.

Byfogden i Grängshyttan 3 mil norr om Nora är det som har hittat den åtrådda granen.

Den står på en allmänning norr om Nora.

Närmast skall nu en skogvaktare provborra i granen och kolla om den är frisk ända in. Den är 55 cm i diameter och "ytterst gammal".

Åke Ahlstrand som blir byggkursledare i vinter har ritningar på 1 kontrabasharpa och 1 silverbasharpa.

Harpan på bilden förvaras på Örebro läns museum men är inte utställd för allmänheten, dessvärre.

PrästPolsha från Sköllersta

efter Allan Nilsson

Hej!

Under den fyndiga rubriken "Noterat" kommer vi framöver att publicera ett antal väl utvalda noter med lokal folkmusik.

Först ut blir alltså "Prästpolsha från Sköllersta" efter Allan Nilsson.

Det är en "variantpolsha" som förekommer i olika versioner från olika delar av landet. Den spelades i Konserthuset på 4 oktober-konserten.

Till Vinterspelmannsstämman i Slottet 28 november är det lämpligt att öva på de här allspelslåtarna:

NOTERAT

1. Skänklåt från Gåsborn efter Axel Inge, Storå.
2. Prästpolsha från Sköllersta efter Allan Nilsson.
3. Glanshammars-valsens av Edvin Blixt.
4. Schottis efter Arvid Pettersson, Pjättaboda.
5. Polska efter Karl Viktor Rulin, Lerback; nr 56, Svenska Låtar.

6. Vals från Skrekarhyttan.

Glöm inte att öva duktigt, så kanske Du t o m får spela för landshövdingen!

HELÉNE ANDERSSON

Välkommen till slottet!

- Det är mycket roligt att få en spelmansstämma i slottet, säger landshövding Elvy Olsson. Det är precis rätt sorts verksamhet som alternativ till den mer kommersiella verksamhet som också förekommer i slottet.

Elvy Olsson kommer ursprungligen från Hammar i södra Närke, men en stor del av sitt liv har hon också tillbringat i Sörmland. Hon talar med värme om behovet av RÖTTER;

- Just nu håller min man på att renovera en gammal bergsmansgård från 1870 i Lerbäck. Det är en bit från Hammar, men det finns ändå släktanknytning just till den här gården.

Elvy Olsson gick i skolan i den numera nedlagda Harge skola. Föräldrarna var jordbrukare.

- Jag minns att vi brukade klubba gädda på isen på rasterna under vintrarna.

- Mitt intresse för hembygd och folkliv överhuvudtaget har kommit allt mer med åren, säger Elvy Olsson som minns ungdomens hembygdsfester som att "det var fiolmusik på eftermiddagarna och dans på kvällarna" och så är det väl i stort sett fortfarande.

Samma kväll som vinterspelmansstämman har landshövdingen middag för 70 personer i sin representationsvåning. Hon vill gärna ha spelmansbesök från stämman för att glädja gästerna...

*
**VINTER-
SPELMANS-
STÄMMAN**
blir på Örebro slott
FREDAG
28 NOVEMBER
KL. 19.00
*

Det är Kay Isacson-Flyckt som har gjort alla vinjetter och jobbat med tidningsnamnet på första sidan.
*

NYTT PÅ KASSETT

FOLKMUSIKKONSERTEN 4/10

kan fås på band i en redigerad 60-minutersversion (2x30-kassett).

Samtliga artister som var med finns representerade.

Du får denna unika specialutgåva genom att sätta in ynkliga

50 kr på ÖLFM:s postgiro 384874-4, så kommer den med posten!

Påminnelse om saknade noter och band!

Heléne Anderssons arbete med folkmusikarkivet under det här året har visat några allvarliga luckor, som förhoppningsvis kan fyllas ut med hjälp av dem som har lånat ur arkivet tidigare år.

Detta saknas:

- Närkemelodier, upptecknade för Örebro läns folkmusikförbund av Olof Andersson. Det är del 3 som saknas (1 och 2 finns).

- 6 st melodiböcker, upptecknade av Olof Andersson. Skulle

ha legat i mapp som har den rubriceringen.

- 2 st melodiböcker deponerade av Hugo Hellström, Rönneshytta.

- 7 melodier upptecknade, och 17 melodier arrangerade av Gustav Wetter, Katrineholm.

- 23 st inbundna böcker efter Sigfrid Karlsson, Pershyttan, Nora.

- RULLBAND, inspelade av Einar Olsson:

- visor efter P.A. (Pelle) Molin och div. spelmän i länet. Band nr 1,2,6,8,9,10, 11,12,14.

Vet Du något om det saknade? Ring länsmuséet 019/130095, Tina Svanberg-Lundgren, eller Gunnar Kärnheim 019/142838.

Första kända bilden från en spelmansstämma i Örebro län; spelmän samlade vid paviljongen på Kyrkberget i Lindesberg 1909. Här finns de flesta av länets mest namnkunniga spelmän, plus Sverige-berömdheten riksspelman Jon Erik Öst från Messelefors i Lappland, stående i vit hatt strax t.h. om mitten.

Alla på bilden är inte kända. Hör av dig om du vet mer!

Stående fr.v.: 2. Karlskoga-spelmannen Gustav Andersson, Hefallet, Linneback. 4. Johan Andersson, Snavlunda. 5. Carl Viktor Rulin, Folketorp, Lerbäck. 6. Karlskogingen Olov Persson, Boviken, Bjurtjärn. 7. Riksspelman Jon Erik Öst, Messelefors, Lappland. 8. Johan Magnusson, Nyhyttan, Guldsmidshyttan. 9. Friden Magnusson, Nyhyttan.

Sittande fr.v.: 4. Anders Andersson, Bredmossen, Lillkyrka. 5. Arvid Pettersson, Pjättaboda, Storå. 6. Hans dotter nioåriga (enligt NA 11 år) Ingeborg Pettersson. 8. Erik Ekström, Laxmossen, Glanshammar. 9. Erik Selin, Tysslinge. 11. P E Ohlsson, Asker.

Arvid och Ingeborg Pettersson var far respektive syster till Rudolf Rittberg. Rudolf berättar att Arvid var ännu mer känd för sin enorma styrka än för sin spelskicklighet. Ingeborg kallades "Spel-Pjätta" efter födelsehemmet Pjättaboda. Hon spelade både fiol och piano. Hon brukade bland annat ackompanjera stumfilm på piano. Hon flyttade till USA i början

UR ARKIVET

av 20-talet och besökte Sverige 1947.

Arvid Pettersson brukade spela mycket med sin farbror Johan Magnusson (2:a fr.h. stående) - det skilde bara 2 år i ålder dem emellan.

Nerikes Allehanda berättar fredagen den 25 juni 1909:

"11-åriga Ingeborg Pettersson från Pjättaboda i Lindes socken var lika säker i stråkfö-

forts. fr.s. 3

- Vi föreslår ökat stöd för samverkan mellan främmande kulturers musik och vår folk-musik.

Att schablonmässigt skära ner våra anslag i en tid då vår verksamhet har en så positiv trend, och då vår del av världen omsvärmas av allehanda lustiga TV-satelliter, tycker vi är fel.

Sett ur kulturhistoriskt perspektiv och till de stora skaror som är intresserade av folkmusiken, borde fördelningen av anslag snarare öka och

ringen som någon av de gamla spelmännen. E.A. Selin från Tysslinge (harppionjären) spelade klarinett och till sist framförde J. Öst från Hälsingland, nu i Fällingsbro med bravur bland annat det s.k. klockspelet. De anmälda näverspelmännen hade icke infunnit sig till tävlingen".

Vill du läsa mer? Kontakta Länsmuséet, Tina Svanberg-Lundgren, eller Heléne Andersson som nu har satt länets folkmusikarkiv i stånd. Fler arkivglimtar följer!

ge oss bättre resurser att fortsätta vårt arbete.

"Om inte vi svenskar tar vara på vår traditionella folkmusik, vem skulle då göra det?"

ULF LARSSON